

DE TIJD DRINGT

bij het rapporteren
volgens de CSRD

De nieuwe rapportageplicht op basis van de Europese CSRD-richtlijn staat voor de deur. Door de stroom aan nieuwe duurzaamheidsinformatie zien veel bedrijven nu pas welke impact ze hebben op hun omgeving. Maar de tijd dringt voor de nationale regelgeving. En er is bij bedrijven zorg over de rapportagelast.

TEKST LUCAS GEUSEBROEK, USHA GANGA EN MARC SCHWEPPE BEELD VRHL CONTENT & CREATIE

Medio september 2024 organiseerde de NBA een eerste ‘werkconferentie’ over de gevolgen voor accountants van de invoering van de Europese duurzaamheidsrichtlijn CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive). Die is sinds 1 januari 2024 al van kracht voor de grootste beursgenoteerde ondernemingen en dat betekent dat accountants vanaf begin 2025 aan de bak moeten met de toetsing van de gepresenteerde duurzaamheidsinformatie. In de jaren erna volgen stapsgewijs ook andere ondernemingen die over hun impact op mens, milieu en bijbehorende governance moeten gaan rapporteren.

Tijdens de werkconferentie schetste Gerard van Santen, voorzitter van de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) nog even het waarom van de invoering van de CSRD. Die richtlijn moet bijvoorbeeld zorgen voor het verminderen van systematische risico's in het financiële systeem, die voortkomen uit klimaatverandering. Ook moet de CSRD zorgen dat kapitaalstromen makkelijker naar ondernemingen gaan die oog hebben voor de duurzaamheidsproblematiek en daarop beleid maken, in plaats van de problemen te verergeren. En ondernemingen moeten meer verantwoording afleggen over hun impact op mens en milieu. Van Santen memoreerde daarbij een eerder statement van Mairead McGuinness, Eurocommissaris voor financiële diensten, financiële stabiliteit en kapitaalmarktenunie, uit 2022: *“This is a landmark in the development of company reporting, a significant step forward in the area of disclosures, covering many sectors of the economy. Sustainability reporting will now be on an equal footing with financial reporting.”* Duurzaamheidsverslaggeving op gelijke voet met financiële verslaggeving, dat vraagt nog een flinke slag. Maar ook op de jongste Accountantsdag werd het grote belang van het rapporteren volgens de CSRD gememoreerd. Zo stelde sectorbankier Han Mesters van ABN Amro dat niet-financiële (ESG-)rapportages op termijn zelfs belangrijker worden dan de financiële rapportage. “De accountant moet met de klant in toekomstscenario's gaan denken”, aldus Mesters.

‘Duurzaamheidsverslaggeving op gelijke voet met financiële verslaggeving, dat vraagt nog een flinke slag.’

Hoofdpijn

Tegelijk is er zorg over de toenemende administratieve lasten voor bedrijven als gevolg van de nieuwe duurzaamheidsrichtlijn en de bijbehorende verslaggevingsvereisten, de ESRS (European Sustainability Reporting Standards). Al een jaar geleden kopte NRC over de nieuwe verplichte verslaggevingsvereisten: “Bedrijven krijgen er hoofdpijn van.” PwC-partner en hoogleraar verslaggeving Arjan Brouwer benadrukt in die krant dat die vereisten er niet zomaar zijn. “Je kan niet alleen een mooi cijfer presenteren, die context moet er wel bij.” Duurzaamheidsspecialist en Deloitte-partner Wim Bartels deelde in NRC zijn persoonlijke zorg dat het rapporteren en controleren ingewikkelder wordt dan nodig om het doel te bereiken. “De gedachte achter de wet is: bepaal als bedrijf welke thema's voor jou belangrijk zijn, en voor jouw impact op de wereld. En rapporteer daarover. Het doel is meer inzicht te krijgen, en ten behoeve van meer vooruitgang. Het doel is niet zoveel mogelijk informatie naar buiten brengen.” In een recent interview in dagblad Trouw komt Bartels, tevens columnist op Accountant.nl, ook aan het woord. Hij erkent dat het voor bedrijven lastig is om veel duurzaamheidsgegevens bij elkaar te halen. “Maar de voorschriften gelden voor zeker tien jaar, dus leggen we de lat hoog. Ik denk: als je de data niet hebt, leg het uit in je verslag. Tegelijkertijd moet er druk blijven om te verbeteren.”

Meer inzicht

Het goede nieuws is dat de stroom aan nieuwe informatie voor ondernemingen leidt tot meer zelfinzicht over →

hun impact op de maatschappij. “Veel bedrijven zien nu pas hoe vervuilend ze zijn”, stelt opnieuw NRC in juni van dit jaar. Dat inzicht heeft vooral te maken met wat er in de productieketen gebeurt, bij toeleveranciers die vaak in verre vreemde landen zijn gevestigd.

“Veel bedrijven zien daardoor nu heel concreet dat de meeste klimaatimpact in hun toeleveringsketen zit, en bijna nooit in eigen operaties. Vaak gaat het om meer dan negentig procent”, stelt Vera Moll, directeur duurzaamheidsverslaggeving bij KPMG.

Het valt Wim Bartels op dat er minder vage groene claims verschijnen in jaarverslagen: “Vroeger was het vaak: we zetten een target voor net zero in 2050 en hoe we er komen zien we later wel. Terwijl, een doelstelling vraagt echt iets: doorrekeningen, investeringen en evaluaties.”

Dat inzicht lijkt dus goed nieuws voor de duurzaamheids transitie. Maar de implementatie van de Europese CSRD-richtlijn in nationale wetgeving, die schiet nog niet op. Begin oktober maande de Europese Commissie zestien EU-landen, waaronder ook Nederland, om haast te maken met die nationale doorvertaling. In België onderstreepte ook het accountantsberoep zelf die oproep, door aan te dringen op snelle implementatie.

Terugwerkende kracht?

Voor Nederland lijkt het inmiddels vrijwel onhaalbaar om nog voor 1 januari 2025 met nationale wetgeving te komen om de CSRD te implementeren. Wat betekent dat straks in de praktijk, nu beursgenoteerde ondernemingen al een jaar druk doende zijn met het straks kunnen voldoen aan de vereisten van de richtlijn? En voor de groep ondernemingen

WAARSCHUWING WETENSCHAPPERS

Duurzaamheidsrapportages zijn er niet zomaar, ze moeten bijdragen aan de bewustwording van bedrijven ten aanzien van hun rol in de klimaatverandering.

Begin oktober jl. waarschuwden 15.000 wetenschappers in een rapport getiteld *The 2024 state of the climate report: Perilous times on planet Earth*. Daaruit blijkt dat een “kritieke en onvoorspelbare fase” in de klimaatcrisis aanbreekt. De wetenschappers spreken van een “onomkeerbare klimaat-ramp”. De publicatie werd uitgebracht in aanloop naar de internationale klimaatop in Azerbeidzjan.

Volgens de experts stoot de wereld meer broeikasgassen uit dan ooit tevoren, was de oceaan afgelopen jaar warmer dan ooit en werden temperatuurrecords met enorme marges verbroken. “De omstandigheden waarin we de planeet hebben gebracht, zijn nog nooit door ons of onze prehistorische soortgenoten waargenomen.”

‘De implementatie van de Europese CSRD-richtlijn in nationale wetgeving, die schiet nog niet op.’

die vanaf boekjaar 2025 volgens de CSRD moet gaan rapporteren? In hoeverre is invoeren van de nationale wetgeving nog mogelijk met terugwerkende kracht? Dat lijkt onwenselijk, omdat vroeg rapporterende bedrijven dan mogelijk al een jaarverslag hebben uitgebracht en vervolgens worden verplicht tot rapportage conform de CSRD. Tegelijk: waarschijnlijk sluiten ze in hun rapportage al zoveel mogelijk aan op de nieuwe richtlijn. Hoe dan ook is het van groot belang om zo snel mogelijk te weten vanaf wanneer de Europese rapportageverplichting nationaal gaat gelden.

Ondertussen kunnen accountantskantoren niet blijven afwachten. Wie opdrachtgevers heeft die vanaf boekjaar 2025 CSRD-plichtig zijn, moet zich serieus voorbereiden en daarmee zijn de kantoren dan ook druk bezig. Maar vooral de ondernemingen die het betreft moeten zich goed voorbereiden, zodat zij vanaf het begin van het boekjaar de informatievoorziening op orde hebben met betrekking tot die zaken waarover zij straks moeten rapporteren. En dat betekent dan weer dat de zogenoemde dubbele materialiteitsanalyse (DMA) eigenlijk al daarvoor nodig is, om vast te stellen welke duurzaamheidsaspecten voor het desbetreffende bedrijf relevant zijn. Niet voor niets begon PwC al medio juli van dit jaar met het versturen van *client warning letters*, om hun opdrachtgevers tot spoed te manen. Andere kantoren lieten weten dat zij hun klanten ook waarschuwen, maar veelal via gesprekken in plaats van door een brief.

Boetes

Kortom: de Europese Commissie maant de wetgever, de accountant maant de klant en straks (ver)maant toezicht-houder AFM de accountant, als de eerste CSRD-controles niet adequaat blijken te zijn. Of zal dat wel meevallen? Tijdens de eerdergenoemde NBA-werkconferentie kreeg panellid en AFM-vertegenwoordiger Marc van Gestel de vraag welke boetes er kunnen worden verwacht. Hij benadrukte dat het geen optie is om je aan de wetgeving te onttrekken. “Ondernemingen zullen mee moeten en materiële thema’s moeten identificeren. Als je als ondernemer nog moet beginnen, begin dan met de dubbele materialiteit. Dat is de eerste stap.” →

Van Gestel benadrukte daarbij ook dat de AFM in deze fase “liever de wortel hanteert dan de stok”. Die wortel kreeg in juli van dit jaar vorm door middel van de AFM-publicatie *Tien navigatiepunten voor goede toepassing CSRD*.

De AFM onderzocht voor die publicatie hoe beursgenoteerde ondernemingen nu al informatie verstrekken over belangrijke thema's rondom de dubbele materialiteitsanalyses in hun jaarverslaggeving over 2023. Daarvoor deed de toezichthouder onderzoek bij 29 ondernemingen. De nieuwe vereisten zijn complex, menen de bedrijven, die al in 2023 startten met de benodigde aanpassingen.

Overrapportage

Niet geheel onbegrijpelijk wordt er vanuit het bedrijfsleven gewaarschuwd voor de administratieve lasten die gepaard gaan met de richtlijn. VNO-NCW-voorzitter Ingrid Thijssen benadrukte tijdens de jongste Accountantsdag nog eens de cruciale rol van bedrijven en waarschuwde voor “overrapportage”. Het draagvlak voor de CSRD wordt geschaad door de rapportagelast en de richtlijn schiet zo zijn doel voorbij, aldus Thijssen. Zij deed daarom een oproep aan de aanwezige accountants: “Een advies over de uitvoering van de CSRD kunnen bedrijven goed gebruiken. Hoe kunnen zij aan de richtlijn voldoen zonder dat zij er al te veel tijd en mankracht aan kwijt zijn? Hoe kan overrapportage worden voorkomen? Het mag immers niet rapporteren om het rapporteren worden. Accountants kunnen daarbij een heel nuttige rol spelen en zorgen er zo ook voor dat zij zelf blijven mee tellen”, verwijzend naar het thema van de dag. Voorlopig hebben die accountants hun handen vol aan de duurzaamheidsproblematiek. In Nederland is het uitgangspunt dat alleen zij straks zekerheid mogen verstrekken bij duurzaamheidsrapportages. Maar terwijl de nationale wetgeving nog door de politiek moet worden vastgesteld, onderzoekt de wetgever toch nog de optie van het kunnen inzetten van andere *independent assurance services providers* in ons land. Begrijpelijk, gezien de capaciteitszorgen die er zijn, zeker als straks de veel grotere tweede groep bedrijven aan de beurt is om te gaan rapporteren volgens de CSRD.

‘We dreigen te kijken naar de onderbouwing van alle zaken die beschikbaar zijn en gaan dat tot in detail na, maar we vergeten het grote plaatje en dat wat echt belangrijk is.’

WAT MOGEN ACCOUNTANTS VAN DE NBA VERWACHTEN?

In aanloop naar de nieuwe rapportageverplichtingen volgens de CSRD zat de NBA niet stil. Na de eerste werkconferentie over CSRD Reporting & Assurance van medio september jl. staat een volgende editie op de rol voor 15 september 2025. Begin september werd ook een Zelfassessment CSRD-assurance gelanceerd om het eigen kennisniveau te testen.

Medio oktober verscheen verder de brochure *ESG-fraude en greenwashing: hoe gaan we daar als accountants mee om?* En op 4 november jl. organiseerde de NBA een drukbezocht webinar over PE-vereisten *CSRD-assurance van bevoegd naar bekwaam*, dat is terug te kijken via het YouTubekanaal van de NBA. Op de rol staan verder nog brochures over het geven van *limited assurance* bij ESG-informatie en over AO/IB en ESG. Ook wordt gewerkt aan een geactualiseerde versie van het *Stappenplan dubbele materialiteitsanalyse*, dat uit december 2023 is. Meer informatie is te vinden via nba.nl onder het thema duurzaamheid.

Ondertussen is het pleidooi vanuit experts binnen de accountancy zoals Wim Bartels en Arjan Brouwer om vooral het gezond verstand te blijven gebruiken. “We dreigen te kijken naar de onderbouwing van alle zaken die beschikbaar zijn en gaan dat tot in detail na, maar we vergeten het grote plaatje en dat wat echt belangrijk is”, stelt Bartels in een column op Accountant.nl. “Formeel kunnen alle data-items zijn gerapporteerd, maar zonder evenwichtige presentatie en het verstrekken van de context kan het gebruikers op het verkeerde been zetten of het verkrijgen van het juiste beeld bemoeilijken”, meent Brouwer op dezelfde site.

Kortom, indachtig een beroemde quote die aan de econoom John Maynard Keynes wordt toegeschreven: “*It's better to be approximately right, than precisely wrong.*” ←

